

Nr 54.

Ankom till riksdagens kansli den 13 juni 1942 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsunderstöd till Getåns vattenavledningsföretag i Hallands län, dels ock i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 6 mars 1942 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 152, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att för avbetalning av vissa andelar av ett till sänkning av Getån och dess tillflöden för torrläggning av mark i Krogsreds socken av Hallands län den 30 april 1920 beviljat lån från odlingslånefonden må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 3,732 kronor 4 öre.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, nämligen motionen nr 210 i första kammaren av herr *Andersson, Verner m. fl.*, och motionen nr 279 i andra kammaren av herr *Pettersson i Dahl m. fl.*, däri hemställt, att riksdagen måtte medgiva att för avbetalning av återstående del av ifrågavarande lån beviljas ett belopp av 14,038 kronor 28 öre att utgå från statens avdikningsanslag.

Beträffande den utredning som ligger till grund för propositionen får utskottet, i den mån ej därför nedan närmare redogöres, hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

I avseende å vad som anförts till stöd för motionerna hänvisas till desamma.

Den 30 april 1920 beviljade Kungl. Maj:t till sänkning av Getån och dess tillflöden för torrläggning av mark tillhörig Tångabo, Boa, Stixered och Skog i Krogsreds socken av Hallands län dels statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget med 15,290 kronor, dels ock lån från odlingslånefonden med 23,750 kronor, varjämte Kungl. Maj:t fastställde för företaget upprättad arbetsplan.

Länsstyrelsen i Hallands län fastställde genom utslag den 16 maj 1925 fördelningen å vederbörande fastigheter av förenämnda lån. Enligt sagda utslag skall lånet amorteras under åren 1927—1952.

I en den 12 september 1938 dagtecknad skrift ha samtliga delägare i företaget hemställt om avskrivning av ifrågavarande lån.

I ärendet ha remissutlåtanden avgivits den 27 september 1939 av länsstyrelsen i Hallands län, den 2 februari 1942 av lantbruksstyrelsen och den 24 februari 1942 av statskontoret. Vid länsstyrelsens utlåtande fanns fogat yttrande av lantbruksingenjören A. Welin-Berger och vid lantbruksstyrelsens utlåtande en den 4 december 1939 dagtecknad skrivelse från länsstyrelsen innehållande utredning rörande sökandenas ekonomiska omständigheter.

Av tillgängliga handlingar inhämtas följande.

Förslag till ifrågavarande företag upprättades vid av dåvarande lantbruksingenjören C. B. Carlson åren 1916—1918 hållen syneförrättning enligt lagen den 20 juni 1879 om dikning m. m. Företaget omfattade en areal av 74,1 hektar, varav 2,9 hektar åker och 71,2 hektar äng och odlingsmark. Vid arbetsplanens fastställelse beräknades båtnaden till 33,941 kronor 39 öre och kostnaderna för arbetets utförande till 45,877 kronor 83 öre. Företaget godkändes av lantbruksstyrelsen den 31 december 1921.

Såsom stöd för sin framställning ha sökandena anfört, att efter de verkställda torrlägningsarbetena de därav berörda markerna undergått en så betydande sättning, att desammas brukande icke längre vore möjligt. Vidare har framhållits, att sökandena för ernående av det med företaget avsedda ändamålet ansökt om sänkning av den nedanför nu ifrågavarande marker belägna Krogsjön men att vattendomstolen genom dom den 30 december 1933, som fastställts av vattenöverdomstolen, förklarar hinder möta mot meddelande av tillstånd till det ifrågasatta företaget.

Lantbruksingenjören Welin-Berger, som deltagit i en av torrlägningskommittén den 31 juli 1939 verkställd okulärbesiktning av förevarande markkomplex, har tillstyrkt framställningen. Förhållandena syntes enligt Welin-Bergers uppfattning giva vid handen icke blott att den beräknade båtnaden så gott som helt uteblivit utan även att någon möjlighet till förbättrad torrläggning icke stode till buds. Den allra största delen av den i företaget ingående marken hade alltsedan företagets utförande undergått sättning och detta i sådan vidsträckt omfattning att dess fortsatta användbarhet för odlingsändamål över huvud taget kunde ifrågasättas. Inom betydande arealer av de lägst liggande markerna förededde dessa uppenbara bevis på långt fortskriden och alltjämt fortgående försumpning. En tilltagande vegetation av starrgräs å dessa marker samt nödvändigheten att vid deras brukande förse dragarna med »trögor» bure vittnesbörd därom.

Länsstyrelsen har i sitt utlåtande den 27 september 1939 under åberopande av vad lantbruksingenjören anfört i ämnet hemställt om bifall till framställningen.

Beträffande sökandenas ekonomiska ställning framgår av den av *länsstyrelsen* förebragta utredningen, att samtliga delägare utom ägaren till $1/12$ mantal Stixered 3³, Gustaf Adolf Josefsson, och ägaren till $3/8$ mantal Tångabo 1², Nils Gustaf Karlsson, befinna sig i goda ekonomiska omständigheter. Såväl Josefsson som Karlsson ha skulder över tillgångarna. Bådas fastigheter äro intecknade över taxeringsvärdet.

I samband med avgivandet av förenämnda ekonomiska utredning har länsstyrelsen uttalat, att sökandenas ekonomiska förhållanden syntes vara av underordnad betydelse vid bedömandet av förevarande fråga.

I avseende å fastigheten Tångabo 1² inhämtas av tillgängliga handlingar bland annat att nuvarande ägaren N. G. Karlsson förvärvat fastigheten av sin moder och sina bröder Knut och Gunnar Karlsson efter den nu föreliggande framställningens tillkomst. Bland undertecknarna av framställningen återfinnes jämväl Knut Karlsson. En eventuell nedskrivning av den ifrågasvarande låneskulden har med anledning härav ansetts böra jämväl gälla fastighetens nuvarande ägare, N. G. Karlsson.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande anfört bland annat följande.

Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som i förevarande fall utgjort den huvudsakliga anledningen till företagets ogynnsamma resultat, finner *lantbruksstyrelsen* starka skäl tala för att lindring beredes ägaren av Stixered 3³, G. Josefsson, och ägaren av Tångabo 1², N. G. Karlsson, i fråga om återbetalningen av deras andelar i lånet. Beträffande formen för eventuell mellankomst från statens sida i detta fall torde denna lämpligen böra ske genom viss nedskrivning av den skuld till odlingslånefonden, som belastar nämnda båda låntagares fastigheter, Stixered 3³ och Tångabo 1².

För bedömande av denna fråga torde lämpligen en jämförelse kunna göras mellan å ena sidan den å Josefssons och Karlssons fastigheter uppkomna verkliga båtnaden genom företaget och å andra sidan det sammanlagda kapitalbelopp, som för dessa fastigheter återbetalats å lånet. En sådan jämförelse giver vid handen, att båtnaden å Josefssons fastighet, Stixered 3³, vilken båtnad enligt den fastställda arbetsplanen beräknats till 1,283 kronor 4 öre, nu uppskattats till endast 224 kronor 9 öre samt att båtnaden å Karlssons fastighet, Tångabo 1², vilken båtnad enligt den fastställda arbetsplanen beräknats till 7,734 kronor 16 öre, nu icke uppskattats till högre belopp än omkring 1,300 kronor. Efter inbetalningen av de till och med 1941 förfallna annuiteterna å lånet har för den förnämnda fastigheten, vars kapitalskuld till lånefonden vid amorteringens början utgjorde 994 kronor 71 öre, återbetalats 464 kronor 9 öre, medan för den sistnämnda fastigheten motsvarande belopp utgöra 6,001 kronor 13 öre respektive 2,799 kronor 71 öre. I båda fallen uppgå sålunda de hittills utdebiterade kapitalavbetalningarna till mer än det dubbla värdet av den erhållna båtnaden. Vid sådant förhållande synes det *lantbruksstyrelsen* skäligt, att den efter inbetalningen av de senast utdebiterade annuiteterna återstående kapitalskulden å de båda ifrågasvarande fastigheterna helt avskrivs. Detta skuldbelopp utgör å fastigheten Stixered 3³ 530 kronor 62 öre och å fastigheten Tångabo 1² 3,201 kronor 42 öre eller tillhopa 3,732 kro-

nor 4 öre. Såsom gottgörelse för den ifrågasatta avskrivningen synes statens avdikningslånefond böra tillföras motsvarande belopp från statens avdikningsanslag.

Statskontoret har anslutit sig till lantbruksstyrelsens hemställan i ärendet.

Föredraganden, statsrådet Domö, har i ärendet anfört följande.

»Av vad i ärendet anförts torde framgå, att båtnaden av ifrågavarande torrlägningsföretag på grund av inträffade marksättningar icke på långt när uppgått till vad vid företagets igångsättande beräknats. En på föranstaltande av vederbörande lantbruksingenjör i februari 1940 verkställd värdering av företaget utvisar sålunda för flertalet därav berörda fastigheter ett båtnadsvärde liggande mellan cirka 23 procent och 62,85 procent av den ursprungligen beräknade båtnaden. Beträffande två fastigheter, $\frac{1}{12}$ mantal Stixered 3³ och $\frac{3}{8}$ mantal Tångabo 1², uppgå de senast uppskattade båtnadsvärdena icke till hälften av de belopp, som vederbörande fastighetsägare redan avbetalat å lånet. Med hänsyn härtill och vad i övrigt framkommit i ärendet finner jag i likhet med lantbruksstyrelsen skäligt, att ägarna till nämnda båda fastigheter, vilka befinna sig i mindre goda ekonomiska omständigheter, befrias från betalning av sina återstående låneandelar genom att ett statsunderstöd beviljas för avbetalning av förevarande lån från odlingslånefonden. Vad angår storleken av sagda understöd ansluter jag mig till lantbruksstyrelsens förslag. Jag förordar alltså, att för ändamålet må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 3,732 kronor 4 öre. Härtill synes emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas. Bidragsbeloppet bör av lantbruksstyrelsen ställas till statskontorets förfogande för att såsom avbetalning å ifrågavarande lån tillgodoföras avdikningslånefonden. Beloppet torde icke böra inräknas i det belopp, som enligt riksdagens medgivande för visst år må beviljas jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning.»

Utskottet. I propositionen hemställas, att för avbetalning av vissa andelar av ett till sänkning av Gefån och dess tillflöden för torrläggning av mark i Krogsredes socken, Hallands län, beviljat lån från odlingslånefonden må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 3,732 kronor 4 öre.

I de likalydande motionerna I: 210 och II: 279 anhålles på anförda skäl, att riksdagen må medgiva, att för avbetalning av hela den återstående delen av ifrågavarande lån beviljas ett belopp av 14,038 kronor 28 öre att utgå från statens avdikningsanslag.

Ehuru utskottet finner syftet med förevarande motioner behjärtansvärt, anser utskottet motionärerna icke ha förebragt tillräckliga skäl för befrielse från återbetalningsskyldighet i större omfattning än som föreslås i propositionen. Utskottet kan således icke tillstyrka dylik befrielse för andra än de i propositionen omförmälda två delägarna i företaget, som

befinna sig i mindre goda ekonomiska omständigheter. Därest framdeles omständigheter skulle yppas, vilka kunna föranleda befrielse från återbetalningsskyldighet jämväl för övriga delägare i företaget, synes hinder icke föreligga för vederbörande att ingiva förnyad framställning i ämnet till Kungl. Maj:t.

Mot den i propositionen företagna beräkningen av det belopp ur statens avdikningsanslag, som erfordras för ändamålet, har utskottet icke något att erinra.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

A. att förevarande proposition må av riksdagen bifallas;

B. att de likalydande motionerna I: 210 och II: 279 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 juni 1942.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Eriksson, Granath, Jacob Hansson, Svedberg* och *Gottfrid Karlsson* samt

från andra kammaren: herrar *Gustafson* i Vimmerby, *Ericsson* i Sörsjön, *Mäler, Lundbom, Andersson* i Surahammar, *Nilsson* i Steneberg, *Andersson* i Hyssna och *Larsson* i Karlstad.

Reservation

av herrar *Tjällgren* och *Svedberg*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 210 och II: 279.